

ПРОБЛЕМИ ТА СТАН РИНКУ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ РОСЛИН ВІД ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Війна та окупація окремих областей в Україні призвели до значного скорочення використання засобів захисту рослин (ЗЗР). Аграрії, обмежені оборотними коштами, змушені були зменшити використання агрохімічних препаратів на третину порівняно із нормами, які зазначені в технологічних картах. За оцінками експертів, це призвело до зниження обсягів продажу на ринку на 23,4% у натуральному вимірі у 2022 році.

На початку 2022 року, за даними Української Конфедерації Аграрних Бізнесів (УКАБ), було доступно лише близько 55% від потрібної кількості засобів захисту рослин, оскільки частина запасів вже була в країні до початку повномасштабної війни.

Однак масштабний початок весняних робіт розпочався наприкінці березня, а в деяких регіонах навіть у першій декаді квітня, що дозволило організувати роботу та вчасно забезпечити агровиробників необхідними хімікатами [1].

Нині ситуація дещо покращилася. Станом на початок поточного року українські аграрії мали в своєму розпорядженні 11,03 тис. тонн засобів захисту для рослин. Це складає 40,2% від раніше заявленої потреби в хімікатах на перше півріччя поточного року, яка становила 27,41 тис. тонн [2]. Вже на початку квітня 2024 року забезпеченість українських аграріїв зросла до 19,77 тис. тонн хімікатів для захисту рослин, що становить 72,4% від загальної потреби.

Якщо дивитися окремо по регіонах країни, то найкраще забезпечені східні області, а саме: Вінницька область на 92,1%, Дніпропетровська на 92%, Полтавська – 91,6%, Запорізька на 90,5% та Харківська область на 90,3%. З показником найнижчої забезпеченості є Донецька область з 13,2% забезпеченості, Чернівецька – 43,2%, Львівська область забезпечена на 46,2% та Чернівецька на 49,7% [3].

Під час війни аграрії суттєво скоротили закупівлі дорогих та комплексних препаратів таких як фунгіциди (-13%), інсектициди (-16%) та регулятори росту (-18%). У той же час закупівля гербіцидів у грошовому вираженні зросла на 10%, в той час як в натуральному вираженні (літрах) продажі скоротилися на 22%. Це пояснюється значним підвищенням цін, майже вдвічі, на даний тип агрохімікатів. Слід відмітити, що попит на гербіциди залишається стабільним, оскільки боротьба з бур'янами, які значно знижують родючість, є необхідною умовою отримання високих врожаїв. Відповідно, для досягнення наміченої врожайності у будь-якому разі необхідно використовувати гербіциди.

Також змін зазнали не лише попит та ціна на продукцію, а й структура закупівель ЗЗР по регіонах. Так цілком логічно попит перейшов від регіонів, які найбільше постраждали від російської агресії до тих, які вважаються більш безпечними. У числовому вираженні найбільші втрати понесли Херсонська та Запорізька області, де обсяги постачань скоротилися на \$22 млн та \$16 млн відповідно. Найбільший позитивний приріст відзначений у областях західного регіону, наприклад у Івано-Франківській області спостерігалось підвищення закупівель на 40% [1].

За дослідженнями аналітиків, частка вітчизняного виробництва засобів захисту рослин (ЗЗР) на ринку займає до 10%. Важливо зазначити, що ці обсяги не враховують продукцію, виготовлену на підприємствах, які розташованих за межами України. Наразі домінуючі позиції на ринку займають великі транснаціональні компанії, такі як Syngenta, Bayer, BASF, які контролюють приблизно 50% частки від продажу ЗЗР.

Більшість з цих компаній не лише продають засоби захисту рослин, але й пропонують клієнтам широкий спектр комплексних рішень, включаючи продаж насіння та іншої агрохімічної продукції, а також консультаційні послуги. [4] На рисунку 1 наведена структура ринку засобів захисту рослин в Україні у 2023 році.

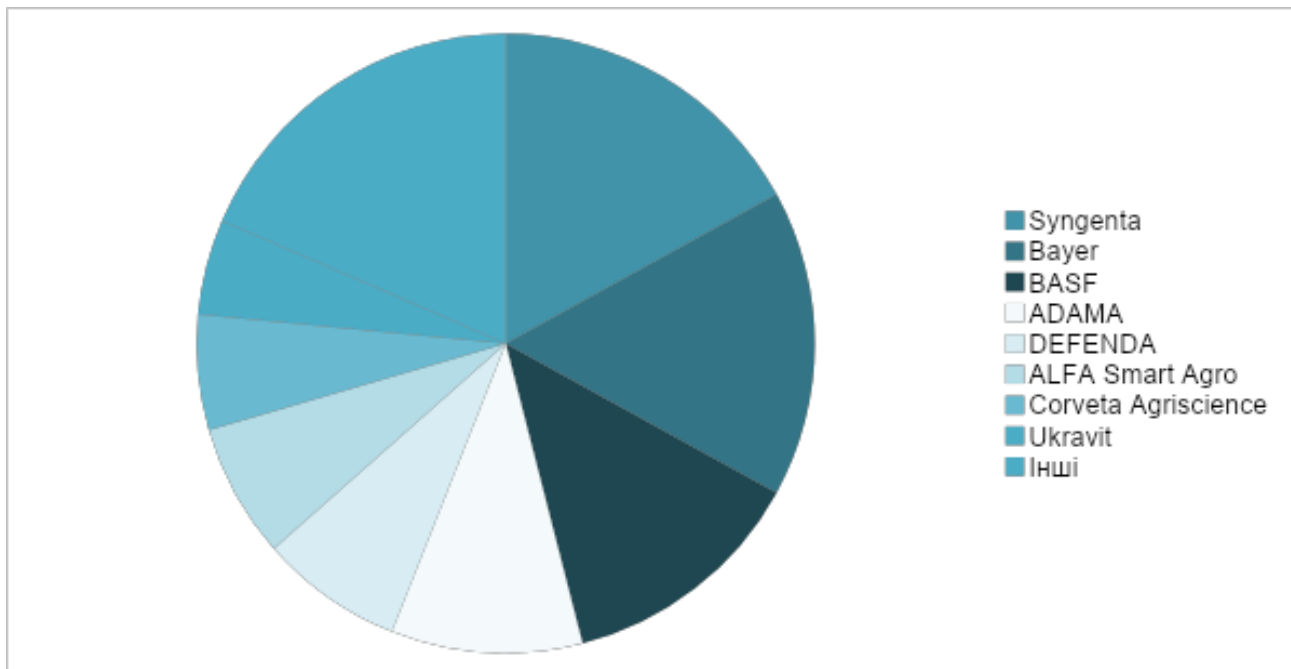

Рисунок 1 – Структура ринку засобів захисту рослин у 2023 році
Джерело: створено авторами

Отже, як можна побачити з рисунку вище, швейцарська компанія Syngenta займає лідируючу позицію на ринку, але зазнала втрат у постачаннях на 15% у порівнянні з попереднім сезоном. Більше половини цих втрат припадає на Херсонську, Донецьку та Рівненську області. На другому місці німецький виробник - Bayer з відносно стабільними продажами, що дозволило компанії практично наздогнати Syngenta. Найбільше збільшилася сума поставок агрохімікатів в Івано-Франківській області до 70%, в Київській на 39%, в Черкаській області на 33% та в Кіровоградській області цей показник збільшився на 31%.

Як і в попередні роки, на третьому місці рейтингу компаній залишився німецький хімічний концерн BASF, зі зменшенням продажів засобів на 8%. Найбільше зростання закупівель було зафіксоване в Тернопільській області на 33% та в Івано-Франківській на 28%. Бренд DEFENDA, який був представлений українським агропромисловим холдингом, відзначився найбільшим позитивним приростом. Постачання продуктів цього бренду на ринок зросли на 81%, що дало йому можливість посісти п'яте місце в рейтингу [1].

Попри усі складнощі, які виникли в аграріїв та агровиробників після початку повномасштабної війни розгорнутої росією в Україні, а саме: окупація територій, заміновані території, в тому числі і поля, дефіцит ресурсів, проблеми з логістикою та браком кваліфікованих кадрів, ринок гідно витримує усі труднощі. Однак нині, у зв'язку з воєнними діями на території України, перспективи розвитку даного ринку є невизначеними.

Список використаних джерел

1. Падіння обсягів і втрата позицій. Як спрацював ринок ЗЗР під час війни. *AgroPortal*. URL: <https://agroportal.ua/publishing/analitika/padinnya-ob-yemiv-ta-vtrata-pozicij-yak-spracuyuvav-rinok-zzr-pid-chas-viyni> (дата звернення: 03.04.2024).
2. Рівень забезпеченості українських аграріїв ЗЗР досяг 40 %. *Agravery*. <https://agravery.com/uk/posts/show/riven-zabezpecenosti-ukrainskih-agrariiv-zzr-dosag-40> (дата звернення: 03.04.2024).
3. Запаси ЗЗР у українських аграріїв майже досягли 20 тис. тонн. *АПК ІНФОРМ*. URL: <https://www.apk-inform.com/uk/news/1540791> (дата звернення: 04.04.2024).
4. Грузінська І., Смагіна А., Жигадло В., Стаднік Р., Перепелиця О. Зелена книга. Регулювання внутрішнього виробництва та обігу засобів захисту рослин. 2018. 23-24 с.